

KRIGSSOMMEREN 1944

Den siste sommeren før fredsvåren

Metoderapport til SKUP 2015

Innholdsfortegnelse

[Innholdsfortegnelse](#)

[Journalister](#)

[Redaksjon](#)

[Kontaktinformasjon](#)

[1. Innledning](#)

[2. Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?](#)

[3. Oversikt over publisering](#)

[3.1 Hovedsiden](#)

[3.2 Historien om EV13K](#)

[3.3 Statspolitiets logger](#)

[3.4 Nyhetene](#)

[4. Den sentrale problemstillingen](#)

[5. Oppsiktsvekkende ny informasjon](#)

[6. Organisering av arbeidet](#)

[7. Slik jobbet vi](#)

[7.1 Metoden](#)

[Materialet](#)

[Jakten på historiene](#)

[Jakten på kildene](#)

[Presentasjon](#)

[7.2 Digitalisering av Statspolitiets logger](#)

[Digitaliseringen](#)

[CSV](#)

[Excel](#)

[Geotagging](#)

[7.3 Presentasjonen](#)

[Dialogen på sosiale medier](#)

[8. Konsekvenser av saken](#)

[9. Kildeliste](#)

[10. Annet](#)

[10.1 Komplementerende liste over publisering](#)

[Utvidede politilogger](#)

[Komplett liste over nyhetssaker](#)

[Kartene](#)

[10.2 Verktøyskassen](#)

Journalister

Ola Karlsen og Hanne Løvik

Research: Ola Karlsen

Prosjektledelse: Hanne Løvik, Anders Arntsen og Tor Strand

Utvikling: Glenn Abrahamsen og Nicolas Mendoza

Design: Marianne S. Dodson og Dean Breaker

Brukeropplevelse: Dean Breaker

Videoredigering: Miriam Schjetlein og Magnus Fossen

Korrektur og redigering: Leni Aurora Brækhus og Kathleen Buer

Digitalisering og tilrettelegging av Politiloggene: Hanne Løvik

Tekst logger: Ola Karlsen, Hanne Løvik, Mats Løvstad, Nils Silvola og Geir Råve

Redaksjon

ABC Nyheter

Kirkegata 17, 0153 Oslo

<http://www.abcnyheter.no>

Kontaktinformasjon

Ola Karlsen, ola@abcnyheter.no, 95899758

Hanne Løvik, hanne@abcnyheter.no, 99223281

1. Innledning

Er det mer å si om krigen nå da, 70 år senere?

Svaret er: Ja.

Det er ikke slik at sannheten om krigen, sannheten om våre helter og svikere og vanlige folk - eller sannheten om nazistenes framferd for den saks skyld – står hugget i stein.

Seierherrene vil alltid vinne første slag i kampen om sannheten. Men det vil alltid være en uro, alltid en murring, som kommer etter hvert som historier ikke blir fortalt. Hva skjedde egentlig? Hvorfor snakker ingen om det?

Historien til Sigurd Myhre er et godt eksempel på det.

– Jeg måtte love at papirene ikke skulle utleveres eller komme til offentligheten før alle var døde, sier barnebarnet til ABC Nyheter.

Ser man på materialet ABC Nyheter har valgt å vise store deler av, kan man skjønne hvorfor. Nærbilder av likviderte og obduserte angivere, som ble brukt som pressmiddel mot Milorgs fiender, er kanskje ikke noe hyggelig historie å dvele ved for krigshelter i livets solnedgang. Og var det faktisk krigshelten Reidar Myhre selv som sto bak en aksjon mot ammunisjonsskipet D/S «Selma» ved Filipstadkaia i Oslo i desember 1943? Eksplosjonen regnes som en ulykke, men mye tyder på at Myhre var «godt kjent» med at den kom til å skje. Ingen påtok seg ansvaret.

38 nordmenn var blant de minst 110 som omkom, 500 ble husløse og 1720 mennesker måtte ha ekstra rasjoneringskort. Var det årsaken til at ingen sentral motstandsbevegelse turte å ta på seg ansvaret? Ville det rett og slett være dårlig PR for norske motstandere at en aksjon rammet så mange sivile?

Parallellene er mange til krigene som har fulgt i disse 70 årene. Forskjellen er at sannhetene om seierherrenes oppførsel – selve krigenes barbari og meningsløshet – raskere blir kjent for publikum. Fra amerikanernes napalmbombing av sivilister i Vietnam til etniske rensinger på Balkan og i Afrika, behandlingen av krigsfanger i Guantanamo til bortføring av skolejenter i Nigeria.

De politiske fortegnene varierer, etnisitet og kultur er ulik. Men en sannhet står alltid igjen: Det begås grusomheter i enhver krig. Også grusomhetene må bli kjent, selv om de begås av seierherrene og heltene.

Derfor skriver ABC Nyheter om ting som skjedde under krigen for 70 år siden.

2. Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

I mai 2012 kom det en epost til redaksjonen@abcnyheter.no. En lokalhistoriker hadde en nabo som skulle ha en kiste med dokumenter fra sin bestefar. De skulle omhandle krigen. Var det noe som kunne interessere ABC Nyheter?

Jo. En viss allmenndannelse har man jo, og i tillegg en sunn historisk interesse, så svaret måtte bli ja, det kunne interessere. Men det gikk et år før kontakten var direkte med mannen med kofferten. Først høsten 2013 møttes vi og det ble overlevert en bunke konvolutter og en mengde A4-ark. Tilsammen nesten 1000 sider.

Konvoluttene viste seg å inneholde nedfotograferte kopier av blant annet hemmelige interne meldinger i Hjemmefronten med gratulasjoner for vellykkede likvideringer, Statspolitiets fullstendige dagsrapporter fra flere måneder i 1944 og lange lister med torturister, angivere og “farlige personer”. Og så var det noen bilder, skrekkelige bilder.

Men det var mye informasjon. Et mellomfag i økonomisk historie gir ikke den nødvendige oversikten over hvem som var sentrale i den norske motstandskampen under krigen, hvem motstanderne egentlig var og heller ikke hvilke metoder som var benyttet. Det var tilbake på skolebenken.

Men viktigst var familiene til Reidar og Edel Margrethe Myhre, Sissel Knudsen og Ruth Bentsen. Alle deres etterlatte som ABC nyheter kom i kontakt med, var åpne og velvillige i samtaler om fortiden. Det vekket både gode og smertefulle minner etter personer som var villige til å ofre livet i kampen mot nazismen.

De nå avdøde hovedpersonene hadde alle arr etter det de hadde vært igjennom. I de fleste familiene har man følt etterdønningene av mishandling og tortur på kroppen. All ære til dem og de nesten ukjente heltene.

De er ikke utelatt i all krigslitteratur, de som ble hovedfigurer i ABC Nyheters historier, men deres innsats har vært skjult.

Vi ønsket å fortelle deres historie om den store innsatsen de hadde lagt ned under okkupasjonen.

Men i tillegg innholdt arkivet også dokumenter som ga et unikt tidsbilde av situasjonen i Oslo fra den siste sommeren med krig i Norge: Statspolitiets logger.

Vi mente at innholdet i loggene var av en sånn karakter at de burde tilgjengeliggjøres i sin helhet for leserne og framtidige historikere og journalister. I utgangspunktet var dokumentene bare små bilder på størrelse med en iphone.

En del av dem var delvis skadet og det som skulle vise seg var en enda større utfordring, de var skrevet på et språk som ikke var så lett å forstå. Det gikk greit for oss. Etter et par dager plukker man opp at "e.o." betyr "etter ordre".

Men stammespråket i Statspolitiet med de ulike forkortelsene, de historiske formene, samt bruken av dobbel aa og ö i steden for ø, store mellomrom mellom bokstaver på skrivemaskinen som var brukt og lite mellomrom mellom linjer, særlig der det var understrekninger skapte store problemer for de digitaliseringsprogrammene vi prøvde ut. (Les mer om prosessen i Metodekapittelet.)

Da de 1043 enkeltoppføringene endelig var digitalisert, gjort om fra små fotografier til faktisk tekst, så syntes vi at det tørre språket ikke helt klarte å formidle de konsekvensene et møte med Statspolitiet fikk for de menneskene som ramses opp. Vi ville heller ikke endre noe på de originale loggene. Derfor valgte vi å presentere det Statspolitiets tjenestemenn skrev for 70 år siden. Med skrivefeil og alt. Samtidig som vi har i gått etter informasjonen vi har funnet, og vi

vil forsøke å fortelle hva som skjedde med noen av de personene vi møter gjennom sommeren, på begge sider av krigen.

Vi ønsket å gi leserne muligheten til å følge Statspolitiet og de uheldige folkene som kom i kontakt med dem gjennom sommeren. Derfor har vi også lagt mye arbeid ned i å presentere loggene på andre plattformer, som SMS, epost, Twitter og på Facebook.

Som om det ikke var nok, så valgte vi også å kjøre hele prosjektet som et testprosjekt på DrPublish. Det har spart oss tid for når vi skal gå fra Drupal til DrPublish som publiseringsverktøy, men det var nok ikke den beste beslutningen for dette prosjektet i seg selv.

3. Oversikt over publisering

Publiseringen har skjedd på flere plattformer. Her følger en oversikt og noen eksempler. Komplette liste følger til slutt.

3.1 Hovedsiden

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/>

3.2 Historien om EV13K

23. juni 2014: EV13K, en norsk spion i kamp mot nazistene

Kapittel 1: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren>

24. juni 2014: Det måtte en kule til for å overbevise ham

Kapittel 2: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-2>

25. juni 2014: Sekretæren som var mesterspion

Kapittel 3: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-3>

26. juni 2014: Raste gjennom Oslos gater med sykkelveskene fulle av våpen

Kapittel 4: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-4>

26. juni 2014: Torturen startet to timer etter at hun ble tatt

Kapittel 5: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-5>

27. juni 2014: «Man skulle tro de arbeidet for tyskerne»

Kapittel 6: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-6>

3.3 Statspolitiets logger

Hovedsiden: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/loggen>

Her kan man klikke seg inn på hver enkelt logg og på hver enkelt dag. Det er 1043 loggartikler, så vi har ikke funnet det hensiktsmessig å lage en liste for hver enkelt logg her. Alle er tilgjengelig på nett fra den nevnte lenken.

Logghendelsene ble publisert på nøyaktig samme klokkeslett som det skjedde i 1944 nå i 2014, fra 16. juni til 10. august. De ble smatidig publisert på SMS (se bilde til høyre), epost, Twitter og Facebook og som et nyhetsvarsel på Start siden.no.

For minst en av hendelsene hver dag så gikk vi igjennom hva som skjedde. Hentet inn ytterligere eller ny informasjon om hendelsen eller personene og laget en utvidet sak om dette. Det ligger ved en liste over disse utvalgte loggene til slutt.

3.4 Nyhetene

I tillegg kommer de nyhetsartiklene som vi har publisert på vår vanlige side. Se den komplette listen til slutt.

4. Den sentrale problemstillingen

Først ville vi bare se hva slags dokumenter dette var. Deretter var det nødvendig å få verifisert de vesentlige delene av informasjonen. Dette ble gjort ved å sammenholde det med allerede publisert materiale og etablerte historiske fakta, noe som også bidro til å avklare hva som var faktisk nytt. Prosessen rundt dette omtales i metodekapittelet.

I tillegg var det nødvendig å finne en presentasjonsmåte som var tilpasset vårt medium. Også de vurderingene blir berørt i metoddelen og i kapittelet om presentasjon.

5. Oppsiktsvekkende ny informasjon

Dokumentene vi har presentert har ikke tidligere vært kjent for allmennheten. Materialet har gitt et helt unikt og nytt innblikk i hvordan hjemmefronten tenkte og arbeidet.

Forfatter og journalist Egil Ulateig sa dette om serien:

– Jeg har ikke sett det samlede materialet, men så langt som jeg har sett, så er det oppsiktsvekkende ny informasjon.

Det sa han i slutten av juni, altså helt i begynnelsen av prosjektet.

- Vi har vist at det var Myhres etterretningsarbeid og kontakter på Oslo havn som skaffet avgjørende bevis som førte til at den nazistiske togtransitten gjennom Sverige ble stanset
- Vi har vist at motstandsbevegelsen også likviderte personer som ikke hovedsaklig var nazister eller angivere, men skurker som visste for mye
- Vi har vist at prosessen opp mot likvidasjonene absolutt ikke alltid var fundert i en tradisjonell rettsprosess, men til dels ad hoc
- Vi har vist hvordan Milorg benyttet trusselbrev og likvidasjoner for å skremme folk fra å samarbeidere med nazistene
- Vi har for første gang lagt fram opplysninger som knytter Gestapo-mannen Herbert Paul, som etter krigen sa han reddet Einar Gerhardsen ut fra dødsleiren Sachsenhausen, til et norsk motstandsmiljø
- Vi har brakt nye opplysninger om eksplosjonen på Filipstad-kaia 19. desember 1943 som drepte mer enn hundre mennesker, og vist at det er store problemer med den offisielle versjonen om at dette var en ulykke
- Vi har vist den betydelige rollen tre kvinner - Sissel Lødner, Ruth Kockberg og Edel Margrethe Myhre - hadde i det illegale arbeidet
- Vi har detaljert dokumentert betydelige uenigheter innad i Hjemmefrontens øverste ledelse både under krigen og i tiden etter frigjøringen
- Vi har dokumentert hvordan nazistene dikterte både falske opplysninger for propagandahensyn inn i avisene og bestemte nøyaktig hvordan det skulle deskes og prioriteres

- Vi har vist hvordan fyllekulturen i Statspolitiet var utbredt og hvordan det fikk konsekvenser for de jevne Oslo-borgerne

6. Organisering av arbeidet

Arbeidsgruppen var liten i utgangspunktet: Vi var to journalister som arbeidet full tid i tre og seks måneder. Vi hadde med oss to utviklere og en designer. De arbeidet i rundt tre måneder.

Men prosjektet hadde aldri blitt så bra uten alle de andre som bidro med å gjøre enkle design-grep, skrive utvidede saker om dagshendelsene i Statspolitiets logger eller, ikke minst: lese korrektur. Totalt var 16 personer involvert.

[Du kan se noe av arbeidet i denne videoen:](#)

<https://www.facebook.com/video.php?v=243219072544724>

Som man kan se i videoen så hengte vi opp alle Statspolitiets logger. Deretter inviterte vi alle til å bidra med å utfylle, sjekke og gjøre sakene om de bedre. Dette ga ikke bare bedre saker, men også større forståelse for og eierskap til prosjektet internt.

7. Slik jobbet vi

Vi har valgt å gå ganske detaljert til verks i beskrivelsen av hvordan vi metodisk jobbet med digitaliseringen av Statspolitiets logger og presentasjonen. Vi har valgt å ta med mye av dette fordi vi tror det kan ha gjenbruksverdi for andre gravende journalister.

Dette prosjektet er noe annerledes da hovedvekten av arbeidet ikke lå på å grave fram informasjonen, men på å grave i informasjonen og presentere den på en best mulig måte.

7.1 Metoden

Arbeidet startet med et tips fra en lokalhistorisk interessert mann som sa naboen satt på viktig materiale som avdekket nye sider ved Milorgs innsats under andre verdenskrig.

I september 2013 kom det en epost fra Sigurd Myhre:

«Jeg er barnebarnet etter etterretningssjefen for EV 13, Oslo distrikt, under 2. verdenskrig. (Max Manus, Sønsteby og "gjengen"). Han tok vare på endel papirer som han hadde gjemt og som vi fant etter mine besteforeldres død».

Etterretningssjefen heter Reidar Myhre. Under krigen giftet han seg med Edel «Tusse» Margrethe Aal Ottesen som også deltok aktivt mot okkupantstyrkene.

«Kanskje vi kunne prates på tlf, så tar vi det derfra dersom du er interessert», skrev Sigurd Myhre som også sendte med telefonnummeret.

Telefonsamtalen samme dag resulterte i en litt løs avtale om at noe materiale skulle sendes i posten siden han er bosatt på Sørlandet.

Da intet skjedde på lang tid, av grunner som ligger utenfor denne rapporten, ble det tatt ny kontakt i oktober 2013. Og da passet det tilfeldigvis også å kunne møtes i Oslo fem dager senere.

Materialet

18 konvolutter og løse papirbunker med et enormt materiale, ble da overlevert etter et par timers snakk. Reidar Myhre døde i 1983 og dokumentene hadde med andre ord ligget 30 år i skjul før de ble overlevert ABC Nyheter.

Det var ingen begrensninger i eventuell bruk, bare en avtale om at materialet skulle gjøres tilgjengelig for andre interesserte i ettertid.

Til sammen var det snakk om nesten tusen sider materiale som ikke var arkivert på noen systematisk måte.

Det var likevel ikke tvil om at dokumentene var ekte. I møtet med barnebarnet ble det også lagt fram annet materiale som styrket materialets troverdighet, blant annet flere ikke utfylte førerkort fra 40-tallet og ID-kort.

I en overlevert konvolutt var det også et par fotoserier som ikke etterlot særlig tvil om autentiteten. Den mest rystende var bilder av en henrettet mann i en oppgang og helt fram til obduksjonsbordet. Et medfølgende brev inneholdt en advarsel til andre angivere.

Deler av dokumentmengden var forminsket og lå i A5-konvolutter med håndskrevne meldinger utenpå, som "Dr. I.A." og "7/D13". Disse påskriftene ga ikke mening for en utenforstående.

Utenpå en konvolutt sto det for eksempel "Flesland" og to minustegn. Den inneholdt etterretningsrapporter og detaljer om den kjente angiveren Alf Flesland som ble henrettet på åpen gate i Oslo sentrum av Milorg i februar 1945.

Men i samme konvolutt lå det også lister med interne telefonnummer til ansatte i Gestapos ulike avdelinger på Victoria terrasse, samt en detaljert oversikt over både biler som NS-ledelsen benyttet og deres kjennetegn.

Å skaffe seg en samlet oversikt syntes umulig.

Store deler av originalmaterialet var også i en skjør forfatning, mens andre deler var nedkopiert og vanskelig å studere.

En av de første tingene ble derfor å bruke et par arbeidsdager på å kopiere det. Originalene ble lagt tilbake i eksakt samme rekkefølge og i de tilhørende konvoluttene. Dette for at arkivet skulle beholdes intakt.

Ikke bare var kopieringen begrunnet i et ønske om å bevare materialet slik det ble overlevert, men også at det rent praktisk var enklere å ta med seg en minnepinne med de tusen sidene i PDF-format enn i papir.

Deretter har originalene stort sett fått ligge i fred.

Jakten på historiene

I månedene etter var det nødvendig å kjøre ulike løp for å avklare om det lå en større historie gjemt, og at det ikke bare ville være en sak om at et krigsarkiv var funnet og det inneholdt noen sjokkerende bilder.

Etter en første gjennomlesning ble alt derfor lest nok en gang og da i kombinasjon med ulike bøker - særlig de som berørte hjemmefrontens likvidasjoner, et tema som så ut til å være sentralt i materialet.

Samtidig ble det gjort ulike søk i eksisterende arkiver for å se om opplysningene kunne bekreftes eller om det fantes ytterligere materiale som kunne komplettere og fylle ut bildet.

Det ble tidlig klart at det var mulig å skrive en rekke enkeltartikler.

Men etter diskusjoner med ulike medlemmer av redaksjonen ble det født en ide om å presentere det samlet og i en større kontekst.

Med utgangspunkt i loggene etter Statspolitiet var det mulig å definere et avgrenset tidsrom for publisering; nøyaktig 70 år etter at begivenhetene som ble beskrevet i papirene fra det politisk styrte politiet, faktisk hendte.

Dette var tenkt som et separat spor og en egen gruppe arbeidet med digitalisering og tekniske løsninger for logger og kart. Men samtidig planla man å publisere egne nyhetsartikler i samme tidsrom og at disse skulle spille sammen.

Dermed fikk man også satt en konkret dørlinje og publiseringsperiode: fra medio juni til medio august 2014.

Tidlig i prosessen ble det opprettet kontakt med professor Tore Pryser som bisto med historiskfaglige råd og innspill, særlig i prosjektets første fase.

Etter hvert vokste det frem en historie og rød tråd. Reidar Myhres innsats hadde i liten grad tidligere vært omtalt, men disse dokumentene viste at han hadde hatt en adskillig større rolle i den norske krigshistorien.

Og hans innsats var verdt å få fram i lyset, og det ble den råde tråden i den lange fortellingen «EV13K, en norsk spion i kamp mot nazistene».

Reidar og «Tusse» Myhre er lite omtalt i krigslitteraturen. Det var en av grunnene til at deres innsats hadde gått under radaren. Like etter krigen hadde han dratt på oppdrag til Kina for FNs flyktningsorganisasjon, mens hun hadde fått et oppdrag i Tyskland. En annen var at de var sterkt kritiske til Hjemmefrontens ledelse med Jens Chr. Hauge i spissen og regjeringsapparatet som i fredsdagene kom tilbake fra sitt opphold i London.

De var misfornøyde over at andre nå høstet æren for innsatsen som var gjort under okkupantstyret. At Myhre bare ble tilbudt en stilling i Finnmark for etterretningstjenesten, mens Asbjørn Bryhn overtok ledelsen, falt dem også tungt for brystet.

Barnebarnet Sigurd Myhre hadde inngått en avtale med sin bestemor før hun døde. Hun var også en aktiv deltager i kampen mot okkupantene, og ba ham om at materialet skulle holdes skjult inntil de mest sentrale aktørene var gått bort.

At det løftet ble holdt, skapte et metodisk problem da det var få gjenlevende tidsvitner å konferere med.

Jakten på kildene

Men Rolf Ottesen var det mulig å kontakte.

Han var aktiv i Distrikt 13 og andre militære enheter. Han er også bror til «Tusse», og står oppført som medforfatter av boken «Milorg D 13 i kamp» i utgaven fra 1961 (i 2007-utgaven er D13s våpensjef Odd Øyen oppført som forfatter, men Ottesen bekreftet i samtale at det var han som hadde skrevet boken).

Ottesen stilte til samtale og intervju våren 2014 hjemme i Drøbak. Mens 90-åringen følte seg fortsatt pålagt en taushetsplikt om mye av sitt eget arbeide, var han villig til å svare på spørsmål og fortelle om svogeren som han omtalte som «min beste venn».

Han kunne uopfordret bekrefte Myhres sentrale rolle i hjemmefrontdistriktet som leder av etterretnings- og sikringsarbeidet. I tillegg fortalte han om flere enkeltepisoder og andre sentrale begivenheter.

Han og søsteren «Tusse» hadde også latt seg intervjuet av krigshistoriker og leder av Hjemmefrontmuseet Arnfinn Moland. Både lydbåndet og en utskrift av dette lå i museets arkiver på Akershus festning.

Hit hadde «Tusse» Myhre også blitt avlevert et 90-siders manuskript skrevet av Reidar Myhre. Deler av dette hadde biografisk form, mens annet var skrevet som teaterscener. Dette ga også inntrykk av at han ønsket offentliggjøring, noe som forenklet vurderingene rundt dette.

Reidar Myhre er også omtalt i enkelte andre bøker, som Terje Diesens bok «Milorg i Stor-Oslo», men ellers var det grovt sagt bare et oppslag i Vi menn - basert på Ottesen (Øyens) bok - som var allment kjent.

I det etterlatte materialet fantes det også henvisninger til ytterligere to sentrale medarbeidere: Sissel Knudsen, sekretær for Jonas Lie i det NS-styrte Politidepartementet, og Ruth Bentsen (dekknavn «Kari») som jobbet illegalt som Reidar Myhres høyre hånd.

Begge disse sentrale kvinnene nevnes i erindringsboken Rolf Ottesen (Øyen) skrev på 60-tallet.

Her hadde han også tatt med deres nye navn etter giftemål - Lødner og Kockberg, noe som var sentralt for å spore opp deres etterkommere.

I Hjemmefrontmuseets arkiver fantes det en mappe etter Sissel Lødner. Den ble studert i mars og innholdet, et 16 siders brev til historikeren Magne Skodvin om sin egen innsats, ble kopiert.

Her falt ytterligere brikker om Reidar Myhre på plass.

For å eventuelt finne ut mer om henne, og også få fatt i bilder av kvinnen som i nesten fem år spionerte på nazi-sjefene, var det nødvendig å finne hennes familie.

Et søk i Retrievers database viste at hun døde allerede i 1962. I nekrologen, som var undertegnet «Venner fra D 13» antydes det sterkt at hun døde av senskader etter Gestapos tortur.

Et søk i telefonkatalogen på Lødner ga et begrenset antall treff, bare 12. Og på Østlandet var det bare tre. Vi valgte å ringe personen som hadde det største antallet næringslivsroller ut fra en tankegang om at det også ville innebære et potensielt større kontaktnett. Det var både rett og galt. Personen var ikke i nær familie med Sissel Lødner, men kunne peke ut riktig retning.

Et møte med en av to gutter som hadde vokst opp med henne som stemor, ble avtalt. Her hadde vi med en kopi av brevet til Skodvin, og kunne på den måten bidra til å gi opplysninger om kvinnen som kilden omtalte som sin «beste mor». Ved samme anledning fikk vi anledning til å kopiere og publisere bilder av henne.

Den andre sentrale kvinnen, Ruth Kockberg, hadde flyttet til Finland etter krigen. Metoden for å komme i kontakt med hennes familie, var lik den forrige. Bortsett fra at her var utgangspunktet nettstedet LinkedIn. Av de to mest sannsynlig kandidatene ble den med mest norsk-klingende fornavn, og i tillegg det største nettverket, valgt.

Heller ikke denne gang var det treff på første forsøk, men også han kunne vise videre og gi navn på Ruths sønn som bodde i Sverige/ Spania. Utstyrt med korrekt navn, var det enkelt å finne riktig telefonnummer i en svensk telefonkatalog.

Også nå var det mulig å bidra med nye opplysninger til den nære familien, basert på materialet fra Myhre, og det ble avtalt et møte i Sverige i mai for intervju.

Kontakten og tilliten til/fra familiene var avgjørende for å få tilgang på nye opplysninger, bekreftet enkelthistorier og få muligheten til å bruke bilder av personer og objekter til å kunne presentere historiene bedre.

Parallellt med arbeidet å spore familiene, startet en prosess i forhold til Riksarkivet for å få innsyn i ulike landssvik- og krigsforbrytermapper. Dette var nødvendig for å kunne belyse to ulike sider, både hva okkupantene og deres medarbeidere selv opplyste om sin handlinger,

men også for å spore skjebnen til enkelte tyskere og Stapo-ansatte som i skjul samarbeidet med Reidar Myhre.

For å kunne gjøre jobben som leder for etterretnings- og sikkerhetsarbeidet i Milorgs største distrikt, var kontakter inn i fiendens rekker avgjørende.

I papirene nevnes noen navn. Riksarkivet hadde ingen problemer med å slippe mappene som tilhørte tyske statsborgere, men når det gjaldt de to norske som var ansatt i Statspolitiet og sto for arrestasjonen av Sissel Knudsen og Reidar Myhre 31. mars 1945, var det litt verre.

For omtrent samtidig med at innsynskravene ble sendt, leverte et utvalg sin innstilling til riksarkivaren om offentliggjøring av landssvikarkivet (som også inkluderer de som ble etterforsket for krigsforbrytelser). De konkluderte med åpenhet og dette medførte at man midlertidig ønsket å pause alle innsynskrav, blant annet fordi arkivet trengte å komme i gang med arbeidet for å tilrettelegge for innsyn i de nesten 100.000 landssviksakene fra årskiftet 2014/15. Det var derfor nødvendig å be om nok en vurdering knyttet til de norske statsborgerne, noe som til slutt førte fram.

Inntil slutten av mars ble oppsporingen av personer og gjennomgangen av materialet utført ved siden av annet arbeide. Digitaliseringen av Statspolitiets logger var allerede påbegynt i januar, men fra april ble det en fulltidsjobb å jobbe med prosjektet for begge journalistene.

Flere dager ble brukt på Hjemmefrontmuseet og Riksarkivet i Oslo, samtidig som materialet ble mer systematisert, mulige nyhetsartikler identifisert og adskillige volum historiebøker konsumert.

I mai brukte vi også tre dager ved det svenske Riksarkivets filialer i Stockholm (Marieberg og Arninge) for å sjekke opplysninger om at Myhres medarbeidere fant og fikk overlevert - via den svenske representasjonen i Oslo - de første opplysningene om tyske krigsplaner mot Sverige.

Og i tillegg møte sønnen til Ruth Kockberg.

I de svenske mappene om de tyske trosskipstransportene gjennom Sverige ble naturlig nok ikke Myhres navn nevnt. Men her ble hans skisserte tidsforløp bekreftet, og det ble også klart at det ikke var tilfeldige svenske kontroller som avslørte at tyske krigskart over Sverige ble sendt til hærstaben i Oslo. Her lå også kopier av generalstabens krigskart som kunne illustrere historien om kartene som Myhres medhjelpere avdekket i Oslo før påske 1944. Dette var avgjørende for å få stanset tyske transporter gjennom Sverige og fikk svenskene til å reagere skarpt mot myndighetene i Berlin samtidig som de trappet opp sin militære beredskap.

Presentasjon

I inntil to uker før publiseringen skulle starte, arbeidet vi ut fra en tankegang om at nyhetsartikler fra Myhres materiale skulle fungere sammen med daglige artikler basert på hendelser hentet fra Statspolitiets logger.

Første utkast av nyhetartiklene var da allerede klare og ble korrekturlest.

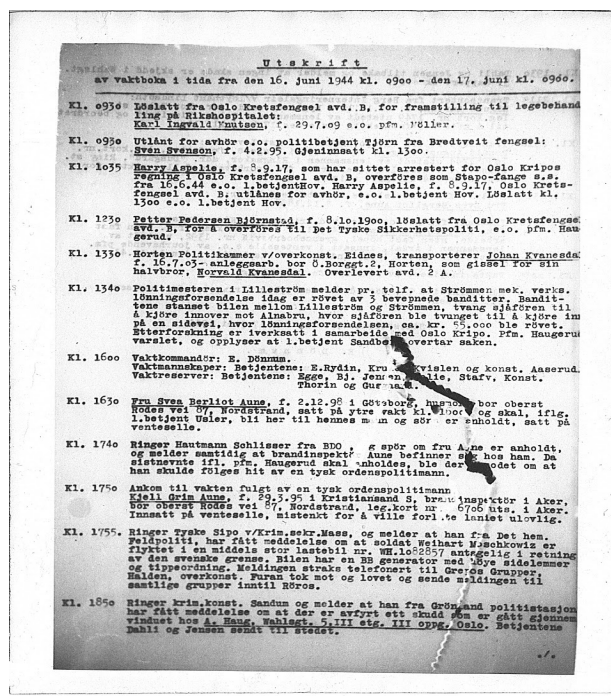
Samtidig ble det bestemt at man skulle forsøke å sy disse sammen til et større manus, bare brutt ned til et mindre antall kapitler og presentert mer i form av et bokasin (for å hente et uttrykk fra papirverden) med utvidede grafiske uttrykk, bilder, video og film.

I perioden opp mot publisering ble to ekstra medarbeidere satt til korrekturlesning og faktasjekking. I tillegg var det nå sluttspurten og startet for presentasjon av langsaken. Vi behandler det mer inngående senere.

7.2 Digitalisering av Statspolitiets logger

Digitaliseringen

I en journalistisk hverdag der det å fornuftig håndtere store mengder kvantitativt materiale aldri har vært enklere, så kan man spørre seg om det ikke er gjort større framskritt for behandlingen av kvalitativt materiale. Det å kunne kvantifisere store mengder meningsfull tekst, å behandle tekst med datastøtte og ikke minst, bare kunne søke i det, gir store journalistiske muligheter.

For eksempel kunne vi etter digitaliseringen lett slå opp på hvor mange arrestasjoner, løslatelser og ordrer Statspolitimann og Milorg-agent Per Frivik hadde og sammenligne det med hans nazistiske kollegaer. Man kunne i prinsippet funnet det samme hvis du hadde telt over manuelt, men dette var bare ett av mange eksempler på informasjon som vi med letthet fikk hentet ut etter digitaliseringen.

I VGs prosjekt Barnehagebasen jobbet flere journalister sammen og fikk dermed kategorisert en rekke dokumenter i en database. Siden vi ikke har en uendelig mengde personer som vi kan sette til slikt, prøvde vi å gjøre det lurere.

Med loggene fra Statspolitiet i Oslo så var antallet oppdateringer helt på grensen for hva som lønte seg å bruke de metodene vi endte opp med. Det var flere ganger vi vurderte å bare «gjøre det manuelt», altså taste inn alle loggene selv. Men for alle som har en gitt mengde udigitalisert tekst som kan struktureres (som ikke er fra 1944) vil en digitaliseringsprosess åpne en helt annen verden av muligheter.

Helt konkret testet vi flere digitaliseringsprogrammer for å se om de kunne gjøre våre bilder av Statspolitiets dagsrapporter om til faktisk tekst. Som nevnt innledingsvis støttet vi på store språkbarrierer og problemer på grunn av skader og den dårlige kvaliteten på de forminskede bildene av dokumentene.

Programmer som fungerer helt utmerket på dagens PDF'er klarte ikke å håndtere materialet fra 1944. Vi endte dermed opp med Nuance Omnipage 18 som lar deg bygge opp din helt egen ordbok, definere begreper og produserer et sluttresultat i flere formater (ren tekst eller word-dokumenter for eksempel). Men dersom man har et utgangspunkt som er av bedre kvalitet vil mange av de gratisprogram-varene som finnes, være mer enn godt nok.

(Til venstre: originale logger og så resultatet av digitalisering.)

Selve prosessen ble svært tidkrevende, særlig fordi vi ønsket å kvalitetsjekke resultatet ned på et detaljnivå som sannsynligvis ikke vil være nødvendig for andre prosjekter. Vi ønsket også å beholde skrivefeil og feiltastinger fra 1944 fordi vi ønsket å kunne publisere loggene slik de var.

Utskrift
av vaktboka i tida fra den 16. juni 1944 kl. 0900 - den 17. juni kl. 0900.
Kl. 0930 Løslatt fra Oslo Kretsfengsel avd. B, for framstilling til legebehandling på Rikshospitalet:
Karl Ingvald Knutsen, f. 29.7.09 e.o. pfm. Möller.
Kl. 0930 Utlånt for avhør e.o. politibetjent Tjörn fra Bredtveit fengsel: Sven Svenson, f. 4.2.95. Gjeninnsatt kl. 1300.
Kl. 1035 Harry Aspelie, f. 8.9.17, som har sittet arrestert for Oslo Kripos regning i Oslo Kretsfengsel avd. B, overføres som Stapo-fange s.s. fra 16.6.44 e.o. 1. betjent Hov. Harry Aspelie, f. 8.9.17, Oslo Kretsfengsel avd. B. utlånes for avhør, e.o. 1. betjent Hov. Løslatt kl. 1300 e.o. 1. betjent Hov.
Kl. 1230 Petter Pedersen Bjørnstad, f. 8.10.1900, løslatt fra Oslo Kretsfengsel avd. B, for å overføres til Det Tyske Sikkerhetspoliti, e.o. pfm. Haugerud.
Kl. 1330 Horten Politikammer v/overkonst. Eidnes, transporterer Johan Kvanesdal. f. 16.7.03. anleggsarb. bor Ö.Borggt.2, Horten, som gissel for sin halvbror, Norvald Kvanesdal. Overlevert avd. 2 A.
Kl. 1340 Politimesteren i Lillestrøm melder pr. telf. at Strømmen mek. verks. lønningsforsendelse idag er røvet av 3 beveggede banditter. Bandittene stanset bilen mellom Lillestrøm og Strømmen, tvang sjåføren til å kjøre innover mot Alnabu, hvor sjåføren ble tvunget til å kjøre inn på en sidevei, hvor lønningsforsendelsen, ca. kr. 55.000 ble røvet. Etterforskning er iverksatt i samarbeide Oslo Kripos. Pfm. Haugerud varslet, og opplyser at 1. betjent Sandberg overtar saken.
Kl. 1600 Vaktkommandør: E. Dønnum.
Vaktmannskaper: Betjentene: E. Rydin, Kru[...]Kvislen og konst. Aaserud.
Vaktreserver: Betjentene: Egge, Bj. Jensen, [...]lie, Stafv, Konst. Thorin og Gusgaard.

med å tilby begge deler, både at man kunne få alle, eller at man bare fikk utvalgte. Det viste seg at de utvalgte loggene var ekstremt populære, mens at det bare var noen få som ønsket å følge det helt tett og få alle. De få som benyttet seg av tilbudet var imidlertid svært fornøyde.

De utvalgte loggene var også de som fikk absolutt mest oppmerksomhet på de sosiale plattformene også. Bare på Twitter så vi noen interesse for ikke utvidede logger og de passet nok best med dette mediet, siden det i hovedsak også er tekstbasert. Mens det på Facebook i større og større grad krever mer enn det for å få god synlighet for brukerne.

Det å velge å publisere til flere plattformer krever mye ressurser. Og selv om de utvidede loggene ble desket opp og publisert manuelt til epost, Facebook, Twitter og til egen publiseringsplattform, så benyttet vi oss også av å masseimportere de store mengdene oppdateringer til sms-utsendingen, egen publiseringsplattform og til de sosiale mediene.

Til dette trengte vi loggene strukturert på en annen måte og derfor laget vi også en csv-versjon av loggene. (Se eksempel til høyre.)

Tegnbegrensningen på tekstmeldinger, Twitter og til dels også på Facebook gjorde at vi også valgte å skrive en overskrift til hver enkelt oppdatering.

Det var denne teksten som ble sendt ut på Twitter og på SMS og så fikk leserne se den originale oppdateringen når de klikket seg videre inn til vår egen side på ABC Nyheter.

De aller fleste tekstene i loggene var langt over tekstbegrensningene og egnet seg ikke til å gå rett ut på disse mediene i sin opprinnelige form heller.

Excel

Men dette var også en for grunnleggende struktur for å kunne gjøre noen flere uttrekk. Derfor bygget vi også (betydelig) flere versjoner av loggene som regneark-databaser. Her kunne vi hente ut navnene på statspolitimennene, de arresterte, fangene. Vi kunne sortere på yrker og ulike typer kriminalitet.

Dermed kunne vi også kvantifisere opplysningene. Her har vi sett på hvem i politiet som oftest var på vakt, hvem som oftest ga ordre om arrestasjoner og hvem som utførte dem.

Hele presentasjonen finner du her: <https://public.tableausoftware.com/shared/R89RWQT7Y>

Vi kunne også se på de totale tallene for hva som skjedde i Statspolitiet i Oslo sommeren 1944.

Vi kunne da dokumentere en svært stor gjennomstrømming i fengslene og på på ventecellene hos Statspolitiet. Det var også svært mange som ble etterlyst, særlig for å ikke ha meldt seg til arbeidsinnsatsen. Vi kunne også se over hva som skjedde med de fangene som ble nevnt i loggene og gå etter den informasjonen. Dette la grunnlaget for mange av de utvidede loggene som nettopp oftest handler om de personene vi fant.

Vi kunne også dokumenterte en utstrakt bruk av gissler. Og gjennomgang av hendelsene viser også at sommeren 1944 var en dramatisk sommer i Oslo. Det var mord, eksplosjoner, ran og skytedrama.

Men den mest populære presentasjonen vi lagde var et enkelt oppslag der vi gjorde det mulig for leserne å slå opp eller søke på navn for å se om de var nevnt i loggene. Her er både NS-folka som ringer til Statspolitiet for å melde om trakassering, angiverne og de som blir arrestert for motstandsarbeid og de som blir arrestert for svarteboers.

Du finner presentasjonen her:

<https://public.tableausoftware.com/shared/HQB985TWP>

Geotagging

Men vi ønsket også å se på den geografiske spredningen av både hendelsene og hvor personene i loggene bodde.

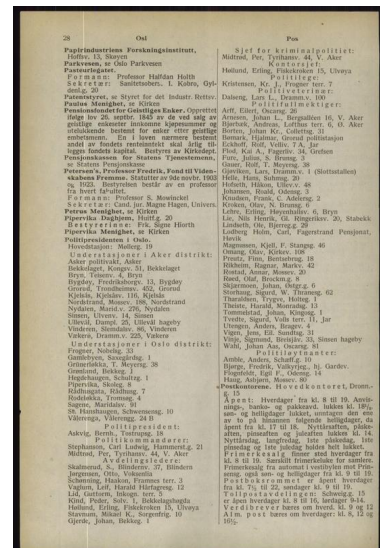
Prosessen med å geotagge hver eneste hendelser ble svært tidkrevende. Det var oftere regelen enn unntaket at journalhavende på vakt i Statspolitiet skrev adressene feil, og dermed ble det å slå opp alle stedene i Google Fusion Tables eller lignende ineffektivt. Det ble dermed gjort manuelt.

Det var også flere steder som ikke lenger fantes, som Skiensgata 10 eller som ikke ble omtalt med adresse, men på annen måte, for eksempel "minister Stangs bolig".

Da var det stor hjelp i de skannede adressebøkene fra Riksarkivet som konen til en kollega i en konkurrerende nyhetbedrift tipset om. (Bilde til høyre på forrige side.)

Dermed kunne vi også presentere flere kart som ble brukt gjennomgående i sakene. Alle tre kartene er tilgjengelige i denne artikkelen:

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/08/15/den-siste-sommeren-freden-kom-til-loslo>

7.3 Presentasjonen

Med et så stort materiale om et tema som kan være ekskluderende for noen så har vi brukt mye tid på å finne ut hvordan historiene kunne fortelles best mulig.

Selv om vi hadde diskutert presentasjonen av historiene gjennom hele prosjektet, ble den endelige beslutningen om å ha en lang historie om Reidar Myhre i et langlesningsformat tatt svært sent. Det ga store utfordringer til journalisten, korrekturleserne og laget som skulle gjennomføre selve deskingen og utviklingen.

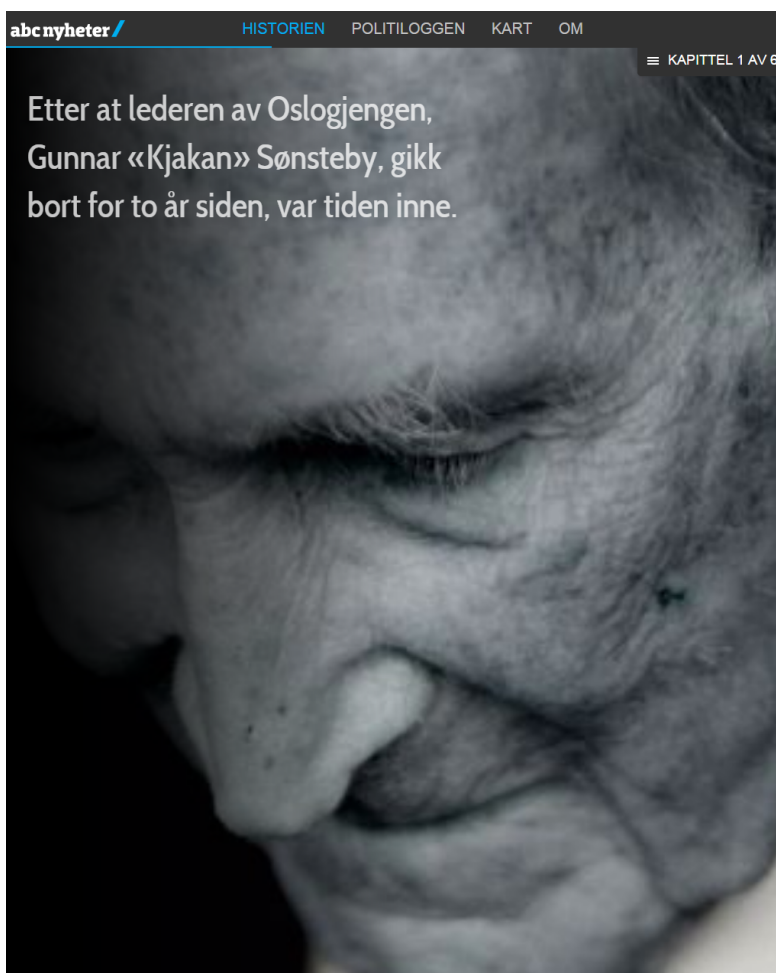
Det som ble den lange historien om EV13K begynte altså som flere kortere saker og en litt lengre sak. Men i en historie der alle delene egentlig henger sammen ble det til slutt helt logisk å fortelle det samlet også.

Vi delte det opp i kapitler for å gi folk en pustepause og for å gi folk en slags struktur i et stort persongalleri og mange hendelser, som ikke alltid kunne følge en kronologisk tråd.

Vi ønsket å la presentasjonen være med på å kommunisere tonen i historien. Da måtte vi bryte ut fra det vanlige publiseringsverktøyet og jobbe mye tettere med designerne og utviklerne enn det vi vanligvis gjør i den daglige nyhetsproduksjonen. Det er ikke uten utfordringer, men det gir også historiefortellingen mye mer.

På grunn av tidspresset ble arbeidsflyten slik at

journalisten og frontend-utvikleren satt sammen og gikk igjennom avsnitt for avsnitt og så på hvordan det kunne presenteres best mulig med bilder, video og andre effekter.

Hvert kapittel ble ferdig designet før vi begynte på det neste og vi hadde hele tiden i bakhodet hvordan vi best kunne både holde den samme tråden gjennom historien, men samtidig fortelle hver del best mulig.

Med selve designet ønsket vi å nå ut til flere lesere som ikke nødvendigvis vil interessere seg for dette temaet. Hendelsene ligger så langt tilbake i tid at det er lett å miste både perspektiv, stedsans og tidsforståelse.

Dataene ga et unikt tidsbilde, men utfordringen var å gi publikum en mulighet å relatere seg til det. Vi bestemte oss for å skape et nytt design, uten de distraksjoner som man vanligvis finner i vår nettverden.

Tidslinjen med loggene, kartene og oppslagsmulighetene ga leserne en mulighet til utforske materialet selv, og dermed finne deler av materialet som var av personlig historisk verdi for dem. Vi er fornøyd med måten vi klarte å trekke nye og unge lesere inn i temaet, men samtidig spille på det nostalgiske for de som opplevde denne tiden. På den måten bygget vi et narrativ som støttet historien og ga en rikere forståelse av hendelsene sommeren 1944.

For de rene nyhetssaker ble det også helt naturlig å presentere de i vårt nyhetsformat, selv om deler av innholdet da var og ville bli kjent for de som hadde lest den lange saken.

For loggene ville vi gi folk muligheten til å følge hendelsene live. Det endte opp med en Facebook-inspirert tidslinje der hver enkelt logg ble publisert på samme klokkeslett som det skjedde for 70 år siden.

Dette er også det første prosjektet der vi har gitt leserne mulighet til å følge oss på så mange andre plattformer enn vår egen.

Dette er også det første prosjektet vi har utviklet med tanke på mobil-presentasjonen først og på DrPublish.

Dialogen på sosiale medier

En viktig del av prosjektet var også den dialogen vi fikk med leserne på Facebook. Her delte de sine egne historier og bidro dermed til å fortelle historiene som lå i materialet.

Det mest overraskende er kanskje hvor lite av informasjonen som er gitt videre gjennom generasjonene.

En del av de som tok kontakt med oss var barnebarn av personene vi omtalte. De hadde imidlertid selv svært liten informasjon om hva deres besteforeldre hadde gjort under krigen. Og henvendte seg ofte i håp om å få vite hva som egentlig skjedde.

Neste side: Her er et eksempel på det. (Dialogen fortsetter også etter det som var plass til her.)

Krigssommeren 1944 shared a link.
Posted by Hanne Kirknes Løvik (?) · July 14

De var redaktører for en av de største illegale avisene under krigen. I dag for 70 år siden, fant en politimann et eksemplar av avisen deres i rennesteinen rett utenfor hos Statspolitiet.

Les mer om hva som skjedde med dem og avisen:
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407243>

Det er funnet en illegal avis, London-nyheter, i rennesteinen utenfor Statspolitietets...
www.abcnyheter.no

Politibetjent Jensen avleverte på vekten et eksemplar av London- nyheter, datert 14/7-44 som han hadde funnet rett for i rennesteinen i Kronprinsensgt. i nærheten av nr. 10.

Like · Comment · Share

👍 22 💬 6 📄 1 Share

👍 Gerd Løvik and 21 others like this.

Top Comments ▾

Write a comment...

Robert Rygh Min farfar var også redaktør i en slik, og jeg mener den het London news. (litt usikker) Farfar, farmor og far ble arrestert i 1942 og satt på Grini til krigens slutt. Farfar ble ikke skutt eller deportert fordi han ikke ga dem noen navn, men de forsøkte å få det ut av ham med jevne mellomrom i 2 og 1/2 år. Far ville aldri fortelle noe om dette.

Unlike · Reply · 🗨️ 2 · July 15 at 9:42pm

Krigssommeren 1944 Hei Robert Rygh! Tusen takk for opplysningene! Det var hyggelig at du valgte å dele dette med oss. Hva het farfaren din? Det er vanlig at de som opplevde slike ting under krigen ikke ønsket å fortelle om det. Det ser du også i vår historie om Reidar Myhre: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/kapittel-6/H>

«Man skulle tro de arbeidet for tyskerne» | ABC Nyheter
www.abcnyheter.no

På denne tiden var det interne stridigheter i det norske eksilmiljøet. Reidar My... See More

Like · Remove Preview · Commented on by Hanne Kirknes Løvik (?) · July 16 at 9:27am

Torill Samdal Borgen Husker vi fant slike aviser brukt som isolasjonsmateriale på loftet i ditt barndomshjem, Robert.

Unlike · 🗨️ 2 · July 16 at 10:34am

Write a reply...

Robert Rygh Han het Herlov Rygh, og pressen sto så vidt jeg vet på loftet i Dagaliveien 34 på Besserud i Oslo. Etter et møte med en av Rinnans menn som utga seg for å skulle starte en avis og trengte hjelp ble han arrestert i Dagaliveien. Min far, som delte ut aviser, hadde beskjed om ikke å komme hjem hvis det var lys på over kjøkkendøren, glemte seg, og gikk rett inn i hendene på Gestapo. Han het Haakon Rygh og var født i 1926, så han tilbrakte 2 og 1/2 år av sine beste ungdomsår på Grini som oppasser for en norsk nasist som var vakt, som het Bråten. Var å leverte hans fangedrakt og papirer på Grini museet etter at han døde for 4 år siden og traff en omviser på hans egen alder som husket far, og det er det første jeg har hørt fra noen om hans liv der, og det var spennende. Skulle gjerne vite mer selvfølgelig

Like · Reply · 🗨️ 1 · July 16 at 12:10pm

Krigssommeren 1944 Hei Robert Rygh! Dette var spennende! Din farfar var ikke bare redaktør for London-Nytt, han var også "pressesjef" der han var bindeleddet mellom den illegale pressen og hjemmefrontens ledelse.

Her tar Robert Rygh kontakt med oss. Han er da barnebarnet til Herlov Rygh, en av de mest sentrale personene i den illegale pressen i Oslo under krigen. Og i likhet med mange av de andre som tok kontakt med oss, visste Robert svært lite om hans farfars innsats under krigen.

Det er ingen tvil om at mye kunnskap har gått tapt.

Den største utfordringen var imidlertid å moderere dialogen med barna og barnebarna til NS-medlemmene. De var få, men svært aktive og ganske kompromissløse i å fremstille krigens hendelser på en slik måte at deres forfedre kom best mulig ut av det.

Det er ikke tvil om at noe av det vi avdekket, setter Milorg og motstandsbevegelsen i et annet lys enn det som kanskje tidligere har vært vanlig å fremstille dem i. Dette var nok med på å tiltrekke og oppmuntre denne gruppen.

Vi måtte ikke blokkere noen, men vi ba ofte om dokumentasjon for påstander. Dersom man kunne dokumentere noe, fikk det stå. Men udokumenterbare og misvisende påstander ble fjernet. Noen kommentarer, som ikke var direkte usanne, men irrelevante, misviende og støtende, ble skjult.

8. Konsekvenser av saken

1. Vi har bidratt til å utfylle og nyansere norsk krigshistorie
2. Vi har fortalt en ny side av historien og trukket frem tidligere nesten ukjente krigshelter
3. Vi har kunnet gi svært mange etterkommere svar om deres slektninger. Vi har mottatt henvendelser fra barn og barnebarn fra de som ble arrestert og de som foretok arrestasjonene.

Alle har vært positive og gitt uttrykk for at det har hjulpet å få vite mer om hva deres slektninger drev med under krigen. Vi har imidlertid også fått en del henvendelser fra folk som ber oss søke etter navn som vi ikke finner. Det er tydelig at informasjonsbehovet fortsatt er stort og at noen sitter igjen med mange spørsmål 70 år etter.

9. Kildeliste

Originalmateriale etter Reidar Myhre. Ikke tidligere publisert.

Hos Riksarkivet, Oslo:

- Stian Bechs landssviksak
- Helge Nyfeldt Wiigs landssviksak
- Siegfried Fehmers krigsforbrytersak
- Mappe fra Peter Munthe-Kaas

Hos Riksarkivet, Stockholm:
Mapper om transittspørsmålet o.a.

Hos Nasjonalmuseet:
Diverse aviser 1945-1950

Hos Norges Hjemmefrontmuseum, (NHM):

- Intervju på lydbånd med Edel Margrethe "Tusse" Myhre, Rolf Ottesen og Odd Øyen fra 1985
- Odd Øyens brev til forfatteren Ragnar Ulstein. Datert 27.12.1990.
- En avskrift fra en kassett hvor Reidar Myhre skal ha lest inn deler av et ukjent manus. I Ulsteins arkiv.
- Ragnvald Kranz, politiavhør datert 3. juli 1945.
- Siegfried Fehmer, politiavhør fra sommeren 1945
- Albert Weiner, politiavhør høsten 1945
- Franz Dirrank, politiavhør januar 1946
- Brev fra Sissel Knudsen til Magnar Skodvin, 7. mai 1960
- Mapper tilknyttet D13 og Lorentz Brinch
- Mappe tilknyttet Kjell Larsgaard
- Reidar Myhres mappe

Litteratur:

Ulstein, Ragnar: Etterretningstjenesten i Norge 1940-45.

Bind 1: Amatørenes tid (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2009052904032)

Bind 2: Harde år (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010091608004)

Bind 3: Nettet strammes

Kristin Hatledal: "Kvinnekamp"

Munksgaard, Oddvar: "Gestapo-kameraten"

(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007071701050)

Hagen, Ingerid: "Oppgjørets time: om landssvikoppjørets skyggesider"

Nøkleby, Berit:

"Gestapo: tysk politi i Norge"

"Skutt blir den-: tysk bruk av dødsstraff i Norge 1940-1945"

(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010072003006)

Sæter, Einar: "XU: i hemmeleg teneste 1940-1945"

(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008022704026)

Ulateig, Egil: "De gode mot de onde: verdenskrig, partisankrig, likvidasjoner og folkerett"

(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008082200034)

Moland, Arnfinn:

"Over grensen" (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010070608173)

"Milorg 1941-43: fremvekst, ledelse og organisasjon"

(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007120400015)

Øyen, Odd: "Gutta på skauen" (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2012020908009)

Kjeldstadli, Sverre: "HS – Hjemmestyrkene"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013121708041)

Kraglund, Ivar: "Hjemmefront" (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007073004087)

Sveri, Elisabeth: "Kvinner i norsk motstandskamp"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2011010608015)

Schübler, Ludwig: "Kirkekampen slik jeg så den"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007021601064)

Diesen, Terje: "Milorg i Stor-Oslo – distrikt 13s historie"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010052003094)

Hauge, Jens Chr.:
"Milorg under okkupasjonen 1940-45"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013071705157)

"Rapport fra mitt arbeid under krigen"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008030300127)

Bergfald, Odd: "Hellmuth Reinhard: soldat eller morder?"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2006110801027)

Guhnfeldt, Cato: "bomb Gestapo-hovedkvarteret!"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008022804050)

Veum, Eirik: "Nådeløse nordmenn: Statspolitiet 1941-1945"

Furuseth, Ingrid: "Kvinne mellom frontene: mellom Hjemmefronten og Wehrmacht", med innledning av Tore Pryser og Anton Fredrik Andersen.

Pryser, Tore: "Tyske hemmelige tjenester i Norden: spionsaker og aktører 1930-1950"

Pryser, Tore: "Hitlers hemmelige agenter: tysk etterretning i Norge 1939-1945"

Pryser, Tore: "Kvinner i hemmelige tjenester: etterretning i Norden under den annen verdenskrig"

Pryser, Tore: "Varulven og andre agenthistorier: svik og gråsoner under 2. verdenskrig"

Pryser, Tore: "Svik og gråsoner: norske spioner under 2. verdenskrig"

Oppslagsverk:

Ottosen, Kristian: "Nordmenn i fangenskap"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008032600011)

"Våre falne: 1939-1945", bind 1: (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007020801077)

"Våre falne: 1939-1945", bind 2: (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007020801076)

"Våre falne: 1939-1945", bind 3: (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007020500018)

"Våre falne: 1939-1945", bind 4: (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008042900069)

"Norsk krigsleksikon 1940-45" (http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010113005006)

"Krigens dagbok: Norge 1940-1945"

Digitalarkivets Adressebøker for Kristiania/Oslo og Aker.

Annet:

"Norge fritt: hilsen og minde fra fredsdagene"
(http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013100708071)

DVD:

“Strengt hemmelig: alle familier har sine hemmeligheter“

10. Annet

10.1 Komplementerende liste over publisering

Utvidede politilogger

Som nevnt innledningsvis, så har vi utvidet utvalgte av logghendelsene har vi lagt til bilder og lenker og andre interessante opplysninger til. Og hver dag har vi gått etter informasjonen i en av oppføringene for å finne hva som egentlig skjedde eller hva som hendte med som er nevnt. Her er listen over disse sakene:

16. juni 2014: Bevæpnede banditter raner lønnsport -
Ble Wabø drept for beskytte prestene?

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406007>

17. juni 2014: Forfatter (49) frigitt - ble tatt for illegale aviser -
Fangen blir fri

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406030>

18. juni 2014: To bevæpnede menn arrestert på Grünerløkka - avfyrte tre skudd etter krangel

-

To frekke provokatører var virkelig nazister på byn

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406063>

19. juni 2014: To kvinner rømmer fra arbeidstjenesteleir i Vestfold -
To kvinner rømmer fra tjenesten

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406079>

20. juni 2014: Lensmannen i Nedre Eiker og hans kone er drept - broren ringer og melder
fra om at han har funnet dem -

Drapet på lensmann Horgen i Nedre Eiker

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406095>

21. juni 2014: Sender Linnestad for å hente en dokumentmappe med pistol og patroner som
ble lagt igjen på trikken -

En bøddel som løpegutt

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406130>

22. juni 2014: Ingeniør melder at han får anonyme trusler på telefon -
Dobbeltspill

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406160>

23. juni 2014: To arrestert ved kontroll på Bjerkebanen for ikke å ha registrert seg til den nasjonale arbeidsinnsatsen -
Skjult mobilisering

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406167>

24. juni 2014: Det viser seg at mannen skutt i skogen på Holmenkollen ikke er tysk politi, men amerikansk disponent -
Gestapos terrordrap

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406193>

25. juni 2014: Mann (35) arrestert for å ha en hagle han ikke har lov til å ha -
Oswalds siste dag i frihet

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406204>

26. juni 2014: Minister Stang ringer og vil ha fullt vakthold etter telefontrusler -
Nazistenes posterboy

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406221>

27. juni 2014: Fire menn arrestert i Kongsviner for ulovlig våpen og for å hjelpe flyktninger -
skal sendes til tyskerne i morgen -
«Nazismen er et fenomen i alle land»

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406234>

28. juni 2014: Mann (56) løslatt fra Grini fangeleir -
En kriminell suksess

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406252>

29. juni 2014: Lysaker kjemiske fabrikk har eksplodert - bekreftes av politiet på Lysaker -
Sprenger svovelfabrikk

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406269>

30. juni 2014: Politimann arrestert av tre andre politimenn for fyll, bråk og slagsmål - sendt hjem med pålegg om å holde seg rolig -
«Fyll og korrupsjon»

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=406302>

1. juli 2014: Den drepte i Lierskogen viser seg å være advokat - ble drept i formiddag -
Gestapos tredje terrordrap

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407013>

2. juli 2014: Vaskekone har funnet en revolver på Jernbanestasjonen - rykker ut -
Tilbakestående torturist

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407033>

3. juli 2014: Tyskerne har oppdaget 10 bevæpnede banditter i nærheten av Hønefoss og ber
om 15 godt væpnede menn - 5 menn sendes opp -
Rapporterte til POT etter krigen

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407050>

4. juli 2014: Mann (28) sendt til sykehus fra Oslo kretsfengsel -
Karls ukjente skjebne

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407055>

5. juli 2014: Tre sendt fra Bredtveit fengsel til tyskerne -
Dømmes for tortur og drap

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407073>

6. juli 2014: En bokholder i Likvidasjonsstyret arrestert sammen med en elev for fyll og bråk -
eleven løslatt etter avhør -
Plyndret 1053 jødiske hjem og bedrifter

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407077>

7. juli 2014: Fire menn sendt fra Bredtveit fengsel til tyskerne -
Alle fem sendt til Grini

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407103>

8. juli 2014: NS-mann, kapellan og bestyrer for Gjetemyrens internatskole på Adamstuen
melder om dødstrusler på telefon -
Hyllet Quisling

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407133>

9. juli 2014: Mann (39) sendt tilbake til Bredtveit fengsel etter avhør -
Gestapos nabo

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407142>

10. juli 2014: Kvinne arrestert for illegale aviser -
En mestersyerske ble tatt

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407155>

11. juli 2014: Sju personer satt inn i Bredtveit fengsel - fem satt inn i Oslo kretsfengsel -
Hitler skulle vært drept

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407172>

12. juli 2014: Jordbruksarbeider (25) arrestert på toget fra Hamar for å ha fornærmet en NS-dame og for å ha en illegal avis -
Var boken John Lyngs verk?

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407185>

13. juli 2014: Tre menn satt inn i Bredtveit fengsel for illegal politisk virksomhet -
Sendt til «Quslings hønsegård»

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407211>

14. juli 2014: Det er funnet en ilegal avis, London-nyheter, i rennesteinen utenfor
Statspolitiets hovedkvarter i Kronprinsensgate 10 -
En illegal storavis

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407243>

15. juli 2014: Politimann arrestert sammen med mann (49) som han i fylla har skutt gjennom
armen fordi det ikke var blendet godt nok -
Skjøt tilfeldig inn i vinduer

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407248>

16. juli 2014: Stokstad tar over vakta hos minister Lie-
Stapos grunnlegger nervøs

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407277>

17. juli 2014: Politiet i Hønefoss bekrefter også at bilen nå ikke lenger står på
parkeringsplassen hos dem -
To timer med byråkrati

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407300>

18. juli 2014: Kvinne ringer på vegne av en mor og angir sønnen som “er meget ute om
natten og sover om dagen” og driver med sabotasje -
Arrestert etter angiveri

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407314>

19. juli 2014: Politipresidentens adjutant melder om en trussel om at Møllergata 19 skulle
sprenges -

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407321>

20. juli 2014: Seks menn sendt på aksjon -
Avdelingen for sjikane, trusler og illegale aviser

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407338>

21. juli 2014: En fra Frontkjemperkontoret melder at han og en annen ble trakassert av en mann på trikken - en rykker ut -
Påbudt å sitte med nazister

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407366>

22. juli 2014: Her er de som jobbet i Statspolitiet denne dagen -
Skutt i kamp om radiosending

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407382>

23. juli 2014: Flygeblad funnet: "Jøssinger, de bör fjerne dem fra Holtangården söndag kl. 1900, tyske horer skal likvideres" -
«Tyske horer skal likvideres»

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407395>

24. juli 2014: En av dem som var på vakt i kveld var Milorgs hemmelige kilde i Statspolitiet -
Milorgs hemmelige Stapo-kilde

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407412>

25. juli 2014: Mens det er rolig i Oslo raser krigen på Østfronten -
Sovjet tilbake i Brest-Litovsk

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407427>

26. juli 2014: – Quisling er fortsatt min mann -

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407447>

27. juli 2014: To gårdbrukere arrestert og satt inn i Oslo kretsfengsel for å ha samlet inn penger til streikende prester i Lier -
Satt i fengsel for prestestøtte

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407472>

28. juli 2014: Mann (51) arrestert mistenkt for ulovlig omsetning av skinn - sendt til tyskerne -
Enorm svartebørs

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407488>

29. juli 2014: Oslo sparebanks filial forsøkt ranet av to menn bevæpnet med maskinpistol som stakk av på sykkel -
Førskt bankrøveri var mislykket mostandsaksjon

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407512>

30. juli 2014: Mann (32) sendt til Rikshirden på Lillestrøm -
Politiske soldater for NS

<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407521>

31. juli 2014: Søster som oppholder seg hos Schjørn blir utsatt for telefon- og dørklokke-terror, får to vakter -
Trakasserer norsk SS-sjef
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=407535>

1. august 2014: Mann (30) arrestert for illegal politisk virksomhet -
Spenol-geniet fengslet
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408005>

2. august 2014: Husmor (58) fra Trondheim arrestert på Notodden, satt inn i Oslo kretsfengsel for illegale aviser -
Mistet sønnen året før
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408038>

3. august 2014: Maler (31) arrestert for illegale aviser -
Torturert til døde
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408060>

4. august 2014: Statspolitiet i Kristiansand melder: Student (21) er savnet og fryktes å ville forlate landet - etterlyses -
For mange gutter på skauen
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408075>

5. august 2014: Mor og sønn arrestert for å være med i en illegal organisasjon og for drapet på to politisjåfører -
To Stapo-sjåfører skutt
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408091>

6. august 2014: SS-mann Falkum skøyt to serier skudd mot en gymnasist fordi legitimasjonen ikke var i orden - truffet i begge bein
Overlevde skuddsalvene
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408110>

7. august 2014: Stor eksplosjon i Norsk slipeskivefabrikk - ødeleggelsen nokså stor - antar sabotasje - rykker ut -
To fabrikker sprengt
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408111>

8. august 2014: Moren ringer og melder om skuddveksling hos betjent Borgen -
Døde to dager etter freden
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408133>

9. august 2014: Lastebil med rasjoneringskort er kapret av tre bevæpnede menn i Lakkegata - to av trykkeriets menn er tatt som gisler - Kjakans dristige kupp
<http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/article/show?id=408162>

Komplett liste over nyhetssaker

13. juni 2014: Først måtte heltene dø
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/06/13/forst-matte-heltene-do>

14. juni 2014: Milorgs rystende mafiabrev
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/06/15/milorgs-rystende-mafiabrev>

15. juni 2014: -Ble Wabø drept for å beskytte prestene
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/06/16/ble-wabo-drept-beskytte-prestene>

17. juni 2014: Avslørte Hitlers plan om angrep på Sverige
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/06/17/avslorte-hitlers-plan-om-angrep-pa-sverige>

28. juni 2014: Oppsiktsvekkende nytt materiale om Milorg
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/06/28/opsiktsvekkende-nytt-materiale-om-milorg>

07. juli 2014: Fem år på Nazi-toppenes kontor
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/07/fem-ar-pa-nazi-toppenes-kontor>

08. juli 2014: Derfor var Stapo intenst forhatt
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/08/derfor-var-stapo-intenst-forhatt>

10. juli 2014: Slik ble Qusling og NS-toppene lurt
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/10/slik-ble-quisling-og-ns-toppene-lurt>

12. juli 2014: Det ble månelyst i Stapo
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/12/det-ble-manelyst-i-stapo>

13. juli 2014: Milorg kunne ha drept hundrevis av nazister
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/13/milorg-kunne-ha-drept-hundrevis-av-nazister>

14. juli 2014: Forræderen som fikk leve
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/14/forraederen-som-fikk-leve>

15. juli 2014: Skrev teater om Milorgs drap
<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/15/skrev-teater-om-milorgs-drap>

Teateret avslører hvordan Milorg planla å drepe nazister

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/15/teateret-avslorer-hvordan-milorg-planla-drepe-nazister>

19. juli 2014: Mor ble torturert av Gestapo

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/19/mor-ble-torturert-av-gestapo>

23. juli 2014: Hentet våpen og dynamitt med sykkel i Nordmarka

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/23/hentet-vapen-og-dynamitt-med-sykkel-i-nordmarka>

Gerilja på norsk: På sykkel med illegale våpen og sprengstoff

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/23/gerilja-pa-norsk-pa-sykkel-med-illegale-vapen-og-sprengstoff>

25. juli 2014: SS-offiseren reddet landsfader Einar Gerhardsen fra dødsleiren

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/07/25/ss-offiseren-reddet-landsfader-einar-gerhardsen-fra-dodsleiren>

15. august 2014: Den siste sommeren før freden kom til Oslo

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/08/15/den-siste-sommeren-fredens-kom-til-oslo>

24. august 2014: Den norske Gestapo-sjefen trodde på Hitler til det siste

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2014/08/24/den-norske-gestapo-sjefen-trodde-pa-hitler-til-det-siste>

Kartene

Hovedsiden: <http://www.abcnyheter.no/krigssommeren/maps>

10.2 Verktøyskassen

Publiseringen gikk på DrPublish og vår egenutviklede plattform i Drupal. Temasiden [abcnyheter.no/krigssommeren](http://www.abcnyheter.no/krigssommeren) ligger på vår egenutviklede plattform som er skrevet i Perl med et Mojolicious rammeverk.

Responsive frontend er skrevet med SASS og vi brukte Skrollr.js for effektene.

For digitalisering av Statspolitiets dagslogger for sommeren 1944 brukte vi Nuance Omnipage 18. Og resultatene ble behandlet i ulike regneark- og tekstbehandlingsverktøy før det ble kjørt inn i Drupal med Perl.

For den sosiale delen av prosjektet brukte vi Hootsuite Social Media Manager Dashboard og Tweetdeck for masseopplasting, planlegging og automatisk publisering av oppdateringer til Twitter og Facebook. Mens vi brukte Twitter og Facebooks egne grensesnitt for overvåking, moderering og dialog.

SMSAlert ble brukt til masseopplasting, planlegging og automatisk publisering av SMSer. Og Mailchimp for epostutsendinger.

Vi brukte også If This Then That (ITTT) for noe automatisk publisering.

For den visuelle og interaktive presentasjonen av data fra Statspolitiets dagslogger brukte vi Tableau Desktop og infogr.am.

Google fusion tables / Google maps ble brukt for geokodingen av hendelsene i Statspolitiets dagslogger. Selve den geografiske plasseringen av hendelsene i Statspolitiet logger på kart ble gjort i Carto DB.

Natt til fredag 28. april 1944 står to begeistrede menn på taket av det gamle Rikshospitalet i Pilestredet og jubler mens britiske Lancaster-fly slipper sine bomber. Lysglimt og tunge drønn avslører at det er flyplassen på Kjeller utenfor Oslo som smadres.

De to mennene skåler heftig med et hjemmebrygg lagd på 96 prosent legesprit. De roper «Hurra!» da de skjønner at det er nazistenes flyfabrikk som ødelegges. Det er etterretningssjef Reidar Myhre som står der og skåler med våpensjef Odd Øyen i Milorgs Distrikt 13, Stor-Oslo.